

2014

**VUOSI-
KERTOMUS**

SISÄLLYS

**SANASTO ON KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ.
HALUAMME MAHDOLLISTAA KIRJALLISUUDEN TEKIJÖIDEN LUOVAN
TYÖN TEKEMISEN JA TARJOTA KÄYTTÄJILLE TOIMIVIA RATKAISUJA
KIRJALLISUUDEN LUVALLISEEN KÄYTTÖÖN.**

4	MITÄ TEEMME
6	TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS
10	HALLITUS 2014
12	PUHEENJOHTAJALTA
19	VUOSI 2014 LYHYESTI
22	TEKIJÖIDEN ÄÄNI KUULUVIIN
27	PALVELUA KIRJALLISUUDEN KÄYTTÄJILLE
30	YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN
37	LAUSUNNOT VUONNA 2014
38	SANASTON HALLINTO
44	TILINTARKASTUSKERTOMUS

MITÄ TEEMME

TEKIJÄT

SANASTO on kirjallisuuden tekijöiden perustama tekijänoikeusjärjestö. Huomiomme tekijän edun kaikessa toiminnassamme ja palvelemme monin tavoin: tilitämme korvauksia kirjallisuuden erilaisista käyttötilanteista, valvomme oikeuksia, toimimme edunvalvojana ja annamme neuvontaa tekijänoikeuteen liittyvissä kysymyksissä.

TARJOAMME käyttäjille toimivia ratkaisuja kirjallisuuden luvalliseen käyttöön. Sanaston tarjoamat luvat mahdollistavat kirjallisuuden käytön monenlaisissa tilanteissa. Uskomme, että toimivat luvat ja kohtuulliset korvaukset ovat paras keino edistää tekijänoikeuksia.

KÄYTTÄJÄT

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

EDUNVALVONTAA tarvitaan digiympäristössä entistäkin enemmän. Myös tekijänoikeuksien merkitys korostuu entisestään. Sanaston vaikuttamistyön tavoitteena on taata, että lainsäädäntö suojaa tekijän oikeuksia ja mahdollistaa luovan työn tekemisen ja sillä elämisen.

MEILLE ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ:

- **TEKIJÄN JA TEOKSEN ASEMA LUOVAN ALAN ARVOKETJUN ALKULÄHTENÄ TUNNUSTETAAN.**
- **TEKIJÄNOIKEUS ANTAA LUOVAN TYÖN TEKIJÄLLE MAHDOLLISUUDEN ELÄÄ TYÖLLÄÄN.**
- **TEKIJÄ SAA ASIANMUKAISEN KORVAUKSEN LUOMIENSA TEOSTEN HYÖDYNTÄMISESTÄ ERI YHTEYKSISSÄ.**
- **KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖÖN ON OLEMASSA TOIMIVIA JA HELPPOKÄYTTÖISIÄ LUPARATKAISUJA.**

OTM ANNE SALOMAA on johtanut
Sanastoa vuodesta 2010.

TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS

Sanaston yhdeksäs toimintavuosi oli erittäin aktiivinen. Toimintamme on vakaalla pohjalalla ja olemme kehittäneet sitä innostuneina yhä paremmin tekijöitä ja käyttäjiä palvelevaksi. Näin teemme jatkossakin. Kirjallisuus ja muut luovat alat voivat tarjota tulevaisuudessa Suomelle yhä enemmän työllisyyttä, kasvua ja hyvinvointia. Tämä edellyttää kannustavaa lainsäädäntöä ja reiluja pelisääntöjä. Tekijän tulee saada asianmukainen korvaus tekemästään työstä. Tekijänoikeus mahdollistaa, että luovan alan sisällöt ovat helposti käytettävissä ja tekijä saa työstään hänelle kuuluvan palkan.

Vuoden alussa hyväksyttiin järjestömme ensimmäinen toimintastrategia vuosille 2014 – 2017. Olemme seuranneet tiiviisti sen toteutumista toiminnassamme. Keskeisiksi strategisiksi päämääriksi asetettiin Sanaston valtakirjapohjan ja asiakasmäärän kasvattaminen, tekijöiden ja käyttäjien tekijänoikeustietoisuuden parantaminen, tekijöille keräämiemme tekijänoikeuskorvausten kasvattaminen sekä niiden mahdollisimman tehokas tilittäminen ja henkilöstömme kehittäminen. Tärkeimmiksi yhteiskunnallisiksi tavoitteiksi linjattiin tekijänoikeuksien turvaamisen lisäksi lainaus-

korvausmäärärahan tasoon vaikuttaminen ja opetus- ja tutkimuskirjastojen ottaminen lainauskorvauksen piiriin.

Olemme tehneet lainauskorvausiin liittyvää vaikuttamistyötä vuodesta 2011. Jatkamme sitä niin kauan, kunnes korvaus on eduskunnankin toistuvasti edellyttämällä pohjoismaisella tasolla ja sitä maksetaan myös opetus- ja tutkimuskirjastoista vuosittain tehtävästä lähes 20 miljoonasta lainasta. Kuluneen vuoden aikana asiassa saavutettiin merkittäviä edistysaskeleita, kun lainauskorvausmäärärahan taso korotettiin kaksinkertaiseksi vuodelle 2015. Tämä on hieno saavutus, mutta työ jatkuu. Olemme edelleen hyvin kaukana muiden Pohjoismaiden korvaustasosta.

Kaikista eduskuntapuolueista muodostettu parlamentaarinen lainauskorvaustyöryhmä aloitti työnsä vuoden 2014 lopulla. Työryhmä antoi alkuvuodesta yhteisen julkilausuman, jonka tavoitteena on määrärahan korottaminen pohjoismaisesti vertailukelpoiselle tasolle vuoteen 2018 mennessä sekä opetus- ja tutkimuskirjastojen tuominen korvauksen piiriin mahdollisimman pian. Edellyttämme, että uusi kulttuuriministeri noudattaa parlamen-

taarisen työryhmän tahtoa ja korjaa viipymättä nämä laajalti tunnustetut epäkohdat, joilla on merkittävä vaikutus tekijöiden toimeentuloon.

Tekijänoikeuksien puolustaminen ja vahva tekijänoikeus ovat erityisen tärkeitä pienellä kielialueella. Teosten myyntimäärien jäädessä väistämättä suhteellisen vähäisiksi, kasvaa teosten käytöstä maksettavien muiden tekijänoikeuskorvausten merkitys entistäkin suuremmaksi. Maassamme myytiin kirjoja vuonna 2013 noin 22 miljoonaa kappaletta. Samana vuonna me suomalaiset lainasimme kirjastoista noin 95 miljoonaa kertaa. Erinomainen kirjastolaitos on kansallinen ylpeydenaiheemme ja sitä tulee vaalia. Tekijän oikeus asianmukaiseen korvaukseen teostensa lainaamisesta tulee myös turvata. Tämä mahdollistaa omalta osaltaan tekijän keskittymisen uusien sisältöjen luomiseen.

Tavoitteenamme on tulevaisuudessa palvella kirjallisuuden tekijöitä ja käyttäjiä entistäkin laajemmin. Kirjallisuuden tekijän toimeentulo koostuu monista eri lähteistä. Tavoitteenamme on rakentaa lupakokonaisuuksia,

jolla käyttäjät saavat entistä helpommin lupia kirjallisuuden käyttöön ja tekijät yhä useammin korvauksen luomiensa sisältöjen hyödyntämisestä. Teosten luvaton käyttö ja ilmaisen työn tekeminen murentavat kaikkien tekijöiden mahdollisuutta saada asianmukainen korvaus työstään.

Viime vuonna saimme ennätysmäärän uusia asiakkaita ja asiakasmäärämme kasvoi noin 30 prosenttia. Vuoden aikana keräämiemme tekijänoikeuskorvausten määrä kasvoi noin 8 prosenttia. Voimme olla ylpeitä tekemästämme työstä. Suomalaisen kirjallisuuden tekijän oikeus toimeentuloon ja menestyminen on kaiken toimintamme keskiössä.

Seuraamme tiiviisti keväällä aloittavan uuden hallituksen linjauksia sekä jatkamme määrätietoisesti edunvalvontatyötämme. Edellisellä vaalikaudella kirjallisuuden asiaa edistettiin eduskunnassa yli puoluerajojen. Kirjallisuus on kansakuntamme muisti, eikä suomalaista kulttuuria voi ulkoistaa. Pidetään jatkossakin yhdessä huoli, että kielemme ja kulttuurimme voivat hyvin.

SANASTON TUOTOT

2014

2013

MUUTOS %

Lainauskorvaus

3 231 633

3 011 479

7,3

Omakirjalainat

311 783

302 660

3,0

Radio- ja tv-käyttö

229 621

185 548

23,8

Celia-oppikirjat

23 872

22 045

8,3

Muut tekijänoikeus-
korvaukset

13 509

6 124

120,6

Yhteensä

3 810 418

3 527 856

8,0

SANASTON TOIMINTAA ohjaa yhdistyksen hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja sekä yhdistyksen sääntöjen mukaan 4–8 muuta varsinaista jäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen. Sanaston toiminnanjohtaja toimii hallituksen sihteerinä.

Hallitus hoitaa Sanaston asioita yhdistyksen sääntöjen ja yhdistyksen kokouksen päätösten mukaisesti sekä valvoo yhdistyksen toimintaa. Hallitus esittää yhdistyksen kokoukselle toiminta- ja taloussuunnitelmat, päättää yhdistyksen uusien jäsenten hyväksymisestä ja niiden liittymismaksuista, edustaa yhdistystä, hoitaa yhdistyksen suhteita jäseniin, hoitaa yhdistyksen omaisuutta ja vastaa sen taloudesta.

VUONNA 2014 Sanaston hallituksen puheenjohtajana toimi kirjailija Virpi Hämeen-Anttila (Suomen Kirjailijaliitto ry).

Hallituksen varapuheenjohtajana toimi suomentaja Jaakko Kankaanpää (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry).

MUINA JÄSENINÄ Sanaston hallituksessa toimivat vuonna 2014:

Professori Pirjo Hiidenmaa (Suomen tietokirjailijat ry), kirjailija Marianne Backlén (Finlands svenska författareförening rf), toiminnanjohtaja Suvi Oinonen (Suomen Kirjailijaliitto ry) ja toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Pietiäinen (Suomen tietokirjailijat ry).

Hallitus kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa.

HALLITUS 2014

A close-up portrait of a woman with short, dark brown hair and light blue eyes. She is wearing a dark blue shirt with white polka dots and has a slight smile. The background is a plain, light gray.

Kirjailija
VIRPI HÄMEEN-ANTTILA
on toiminut Sanaston
puheenjohtajana
vuodesta 2012.

PUHEENJOHTAJALTA

ME TEIMME SEN -- JA NYT KATSE ETEENPÄIN

SANASTON yhdeksäs toimintavuosi päättyi iloisissa tunnelmissa. Olimme kampanjoineet pitkään, jotta lainauskorvaus nousisi pohjoismaiselle tasolle ja tutkimus- ja opetuskirjastot otettaisiin sen piiriin. Vaikka asian kiireellisyys tunnustettiin eduskunnassa, se eteni turhauttavan hitaasti.

UUDEKSEN lopulla opetus- ja kulttuuriministeriöstä lähti kuitenkin aloite, joka kaksinkertaisti lainauskorvauksen. Lisäksi otettiin tavoitteeksi nostaa korvausta lähivuosina, kunnes se saavuttaa pohjoismaisen tason. Myös lakimuutos tutkimus- ja opetuskirjastojen aineiston korvattavuudesta on myötätulessa. Nyt on aihetta kiittää lämpimästi päättäjiä ja onnitella itseämme: sitkeä uurastus on kantanut hedelmää. Mutta työ jatkuu ja uudet tehtävät odottavat.

ALKANUT vuosi on Kirjan vuosi. Sen aikana kirjan ja lukemisen merkitystä on tilaisuus ja velvollisuus pitää mahdollisimman usein, hyvin ja monipuolisesti esillä. Kirjallisen kulttuurimme tila, kirja-alan kannattavuus ja tekijöiden edellytys tehdä työtään ovat sidoksissa toisiinsa. Siksi kaikkien kirjallisen alan toimijoiden on syytä jakaa keskenään uusinta tietoa ja edistää asioita yhteisessä rintamassa.

“

**Digitaalisuus
voi avata kaikille
mahdollisuuksia,
kunhan muistetaan, että
ilman tekijää ei synny sisältöjä.**

”

KIRJALLISIA tekstejä käytetään uudelleen monin tavoin. Niitä siteerataan, sovitetaan, esitetään, muunnellaan, dramatisoidaan. Tästä jälkikäytöstä syntyy useimpien kirjallisuuden tekijöiden todellinen palkka. Tekstien käytöstä ja sen hinnasta on hyvä sopia säännöt, jotka sekä lisäävät ja helpottavat kirjallisuuden hyödyntämistä ja levittämistä että varmistavat tekijälle hänelle kuuluvan korvauksen. Tässä Sanastolla on avainasema. Haluamme tarjota kirjallisuutta tekeville ja käyttäville asiakkaillemme hyödyllisiä ja helpottavia palveluita.

UUSIA tuulia pitää myös nuuhkia nenä tarkkana. Digitaalisuus voi avata kaikille mahdollisuuksia, kunhan muistetaan, että ilman tekijää ei synny sisältöjä. Viime vuoden aikana terävoitimme strategiatyössä perustehtäväämme: kirjallisuuden tekijöiden mahdollisuutta ammattimaiseen toimintaan. Laadukas tulos vaatii ammattilaisen, jonka työstä maksetaan palkka ja tuotteista hinta.

POIMINTOJA VUODEN VARRELTA

Lainauskorvaukset olivat näkyvästi esillä sekä valtiovarainvaliokunnan että tulevaisuusvaliokunnan mietinnöissä tulevan vuoden talousarviosta.

Maamme hallitus päätti lisätalousarviossa vuodelle 2015 korottaa lainauskorvauksiin varattua määrärahaa **8,2 miljoonaan euroon.**

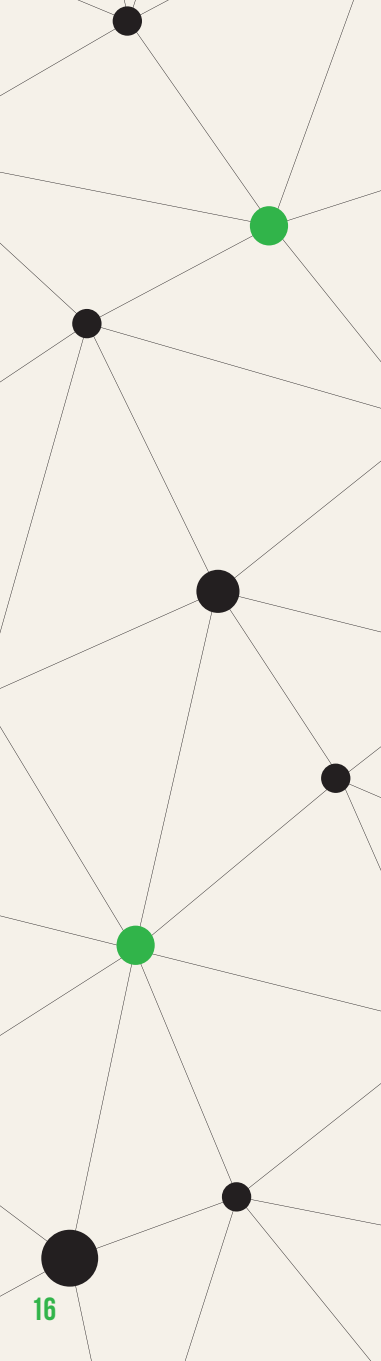
Kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen (sd) perusti parlamentaarisen työryhmän löytämään ratkaisun lainauskorvausten korottamiseen muiden Pohjoismaiden tasolle.

Sanasto liittyi **CISACin** jäseneksi. CISAC on tekijänoikeusjärjestöjen kansainvälinen verkosto, johon kuuluu 230 järjestöä 120 maasta.

Teimme 10.000 euron suuruisen lahjoituksen **European Writers' Councilille.** EWC on kirjallisuuden tekijöiden tärkeimpiä edunvalvontaorganisaatioita EU-tasolla.

Lanseerasimme tavoitteemme tulevalle vaalikaudelle. Uskomme, että niiden toteutuessa koko Suomi hyötyy elävän kulttuurin, työllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntyessä.

VUODEN VARRELTA

Keräsimme vuonna 2014
enemmän tekijänoikeuskorvauksia
kuin edeltävänä vuonna.

8%

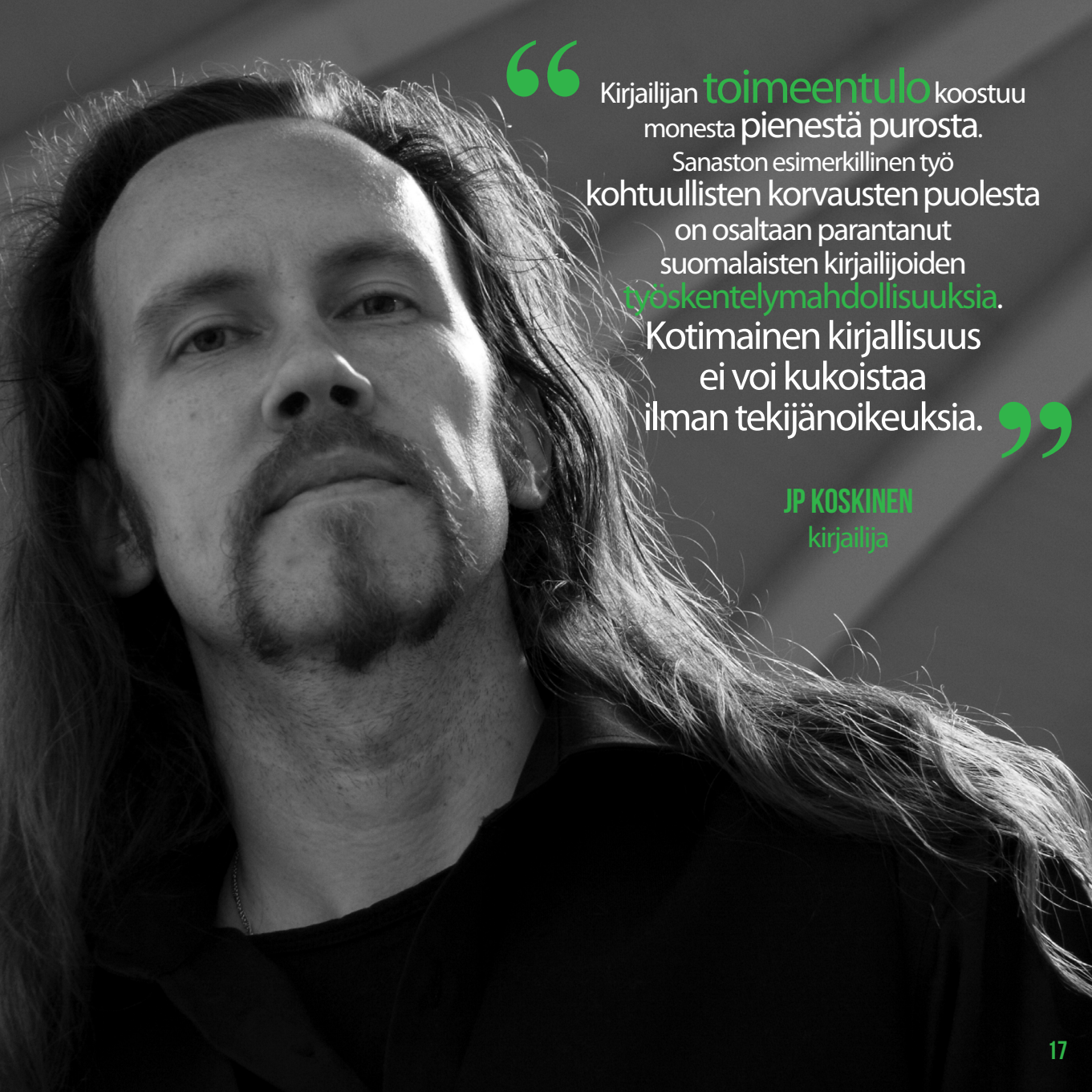
Tekijäasiakkaidemme määrä kasvoi

+31%

Vaikuttamistyömme tuloksena lainaus-
korvauksiin varattua määrärahaa
korotettiin

+102%

vuodelle 2015.

“

Kirjailijan **toimeentulo** koostuu monesta pienestä purosta.

Sanaston esimerkillinen työ kohtuullisten korvausten puolesta on osaltaan parantanut suomalaisten kirjailijoiden **työskentelymahdollisuuksia**.

Kotimainen kirjallisuus ei voi kukoistaa ilman tekijänoikeuksia.

”

JP KOSKINEN
kirjailija

KERÄTYT KORVAUKSET VUONNA 2014

LAINAUSKORVAUS	3 231 633,35 €
CELIA-OMAKIRJALAINAT	311 782,68 €
RADIO JA TV-KÄYTTÖ	229 621,15 €
CELIA-OPPIKIRJAT	23 872,16 €
MUUT KORVAUKSET	13 508,86 €

YHT. 3 810 418,20 €

KULUT VUONNA 2014

HENKILÖSTÖKULUT	-381 686,72 €
POISTOT	-3 865,00 €
MUUT KULUT	-263 695,91 €

YHT. -649 247,63 €

SIIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA 2014

KORKOTUOTOT	54 036,14 €
SIIJOITUSTEN MYYNTIVOITOT	9 840,99 €
KULUT	-1 746,53 €

YHT. 62 130,60 €

TILITETYT KORVAUKSET VUONNA 2014

LAINAUSKORVAUS	4 033 443,68 €
CELIA-OMAKIRJALAINAT	235 913,27 €
RADIO JA TV-KÄYTTÖ	202 269,17 €
CELIA-OPPIKIRJAT	24 339,56 €
MUUT KORVAUKSET	7 285,04 €

YHT. 4 503 250,72 €

VUOSI 2014 LYHYESTI

SANASTON TEHTÄVÄ. Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto hallinnoi kirjallisuuden jälkikäytöstä kertyviä tekijänoikeuskorvauksia ja tilittää ne edelleen oikeudenomistajille. Oikeudenomistaja saa korvauksensa yksilöllisesti, teostensa käyttömäärien mukaan. Palvelemme myös kirjallisuuden käyttäjätahoja myöntäen lupia kirjallisuuden käyttöön erilaisissa tilanteissa.

KERÄTYT KORVAUKSET. Sanasto keräsi korvaustuottoja toimintavuonna 2014 yhteensä hieman yli 3,8 miljoonaa euroa. Kasvua oli kaikissa Sanaston hallinnoimissa korvauslajeissa. Kerättyjen korvausten yhteissumma kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 8 %.

Tekijöille kirjastolainaisesta maksettavat lainauskorvaukset nousivat 7,3 %. Lainauskorvaus tilitetään kolmen järjestön toimesta: Sanasto jakaa korvaukset tekstin tekijöille, Teosto musiikin tekijöille ja Kopiosto kuvan tekijöille. Sanaston osuus vuoden 2014 lainauskorvausmäärärahasta oli noin 3,2 miljoonaa euroa. Kasvu oli seurausta Sanaston Kirja elää -kampanjasta, joka on vuodesta 2011 tähdännyt Suomen lainauskorvausten korottamiseen muiden Pohjoismaiden tasolle ja opetus- ja tutkimuskirjastojen ottamiseen korvauksen piiriin.

Myös kirjallisuuden käytöstä radiossa ja televisiossa kerättävät korvaukset kasvoivat lähes 24 % aiempaan vuoteen verrattuna. TV- ja radiokäyt-

tökorvauksia kerättiin toimintavuoden aikana lähes 230 tuhatta euroa. Useita vuosia jatkunut kirjallisuuden käytön väheneminen Yleisradion kanavilla on siis pysähtynyt. Yleisradiolla on erityistehtävä kotimaisen taiteen ja kulttuurin edistäjänä ja on hienoa, että kirjallisuus näkyy ja kuuluu taas Yleisradion kanavilla aiempaa enemmän.

Teosten käytöstä valtion erikoiskirjasto Celian omakirjalainajärjestelmässä kerättävät korvaukset nousivat 3% ja Celian myymissä oppikirjoista kerätyissä korvauksissa nousua oli 8,3 %. Kerättyjen korvausten yhteissumma näissä korvauslajeissa oli hieman yli 335 tuhatta euroa.

SANASTO on, kuten muutkin tekijänoikeusjärjestöt, voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys. Yhdistyksen talous perustuu kerätyistä tekijänoikeuskorvauksista pidätettäviin hallinnointikorvauksiin sekä varojen sijoitustoiminnasta kertyviin korkotuottoihin. Vuonna 2014 sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot olivat noin 62.100 euroa.

TOIMINTAKULUT JA TILITYKSET. Sanaston toiminnan kulut olivat vuonna 2014 noin 649 tuhatta euroa. Merkittävin osuus kuluista koostuu henkilöstökuluista sekä it-järjestelmien kehitys- ja ylläpito-kustannuksista. Sanaston toiminnan vuosittaiset kulut kohdistetaan eri määrärahavuosista tehtyihin kuluvarauksiin. Korvausvarojen vanhennuttua kolmen vuoden kuluessa ensitilityksestä maksetaan

sekä kuluvarauksesta että määrärahasta jäljellä olevat osuudet tekijöille lisätilityksinä.

Sanaston hallituksen päätöksellä kaikki jäljellä olleet kuluvaraukset purettiin vuoden 2014 tilinpäätöksessä. Puretut kuluvaraukset siirrettiin osaksi jokaisen määrärahavuoden jakovaroja. Vuoden 2015 alusta siirrymme käyttämään kiinteää kulupidätystä kaikilla hallinnoimillamme korvausalueilla. Tämän seurauksena kaikki toimintavuoden aikana kertyneet kulut katetaan aina sen vuoden aikana kerätyillä korvauksilla sekä sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotoilla.

Sanasto tilitti vuonna 2014 tekijänoikeuskorvauksia yhteensä hieman yli 4,5 miljoonaa euroa. Yksittäinen tekijä saa korvauksensa teostensa käytön (mm. kirjastolainaamisen, kirjallisuuden radio- ja tv-käytön) mukaan.

KÄYTTÄJIEN PALVELEMINEN. Me Sanastossa analysoimme aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja kartoitetaan mahdollisia uusia lupa-alueita kirjallisuuden käyttöön. Pyrimme jatkuvasti löytämään ratkaisuja kehittyvän tietoyhteiskunnan tarpeisiin. Kuuntelemme asiakkailtamme saamaamme palautetta ja kehitämme lupiamme jatkuvasti palvelemaan mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita.

Vuonna 2014 Sanasto jatkoi tekijänoikeudellisen neuvonnan antamista kirjallisuuden käyttöä koskevissa kysymyksissä sekä tekijänoikeudellista tiedottamista erilaisissa tilaisuuksissa. Kirjamesut toimivat vuosittain tärkeänä väylänä

tuoda kirjallisuusalan tekijänoikeustietoutta suuren yleisön keskuuteen.

Keskitetty luparatkaisu on usein sekä käyttäjien että tekijöiden toive. Kirjallisuuden käyttötilanteet koskevat usein lukuisten tekijöiden teoksia, jolloin lupien pyytäminen erikseen jokaiselta oikeudenhaltijalta on työlästä. On tärkeää, että lupien hankkiminen on käyttäjälle mahdollisimman joustavaa ja että käyttökorvaukset hoituvat vaivattomasti.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN.

Perustehtäviimme kuuluvat edunvalvonta ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen kirjallisuuden tekijöiden aseman vahvistamiseksi sekä tekijänoikeuksien puolustamiseksi ja tekijänoikeusmyönteisen ilmapiirin edistämiseksi. Tätä työtä teemme sekä itsenäisesti että yhteistyössä jäsenjärjestöjemme sekä kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden kanssa. Tiedotteemme ja lausuntomme ovat nähtävillä verkkosivuillamme sanasto.fi. Haluamme lisätä tekijänoikeusmyönteistä ilmapiiriä yhteiskunnassa toimimalla avoimesti ja keskustelevasti.

Toimintavuoden aikana edistimme luovaan alaan liittyvää kehitystä tekemällä vaikuttamistyötä ja antamalla lausuntoja viranomaisille. Vuodesta 2011 käynnissä ollut Kirja elää -kampanjamme teki läpimurron, kun lainauskorvauksiin valtion budjetissa varattava määräraha kaksinkertaistettiin vuodelle 2015. Matkaa muiden Pohjoismaiden tasoon on kuitenkin vielä, ja työ jatkuu. Lue lisää edunvalvontatyöstämme sivulta 30.

3 TAVOITETTAMME SEURAAVALLE VAALIKAUDELLE

- LAINAUSKORVAUKSET NOSTETTAVA POHJOISMAISELLE TASOLLE EDUSKUNNAN TAHDON MUKAISESTI.
- TEKIJÄN SAATAVA KORVAUS LAINAAMISESTA MYÖS OPETUS- JA TUTKIMUSKIRJASTOISTA.
- TEKIJÄNOIKEUSLAIN TULEE TUKEA LUOVAA TYÖTÄ JA TURVATA LUOVAN ALAN TOIMINTAEDELLYTYKSET.

Lainauskorvaukset muodostavat varteen-
otettavan osan monen suomentajakollegani
vuosituloista – jotka ovat varsin pienet – ja
auttavat osaltaan elämään luovalla työllä.

Olisipa Sanasto ollut olemassa jo
pari vuosikymmentä sitten, kun olin parhaassa
työiässä ja elin ruuhkavuosiani: silloin korvaukset
olisivat tulleet todella tarpeeseen!

Olemme tehneet yhdessä töitä,
jotta lainauskorvaukset saataisiin samalla tasolle kuin
muissakin Pohjoismaissa, ja nyt korvausten taso on
vihdoin saatu nousuun.

Siitä kiitos Sanaston väelle ja
kaikille talkoisiin osallistuneille
vapaaehtoisille kirjailijoille ja kääntäjille.

KRISTIINA RIKMAN
SUOMENTAJA

4601

kirjallisuuden tekijää sai
kauttamme korvauksia
vuonna 2014 yhteensä

4,5

miljoonaa euroa.

TEKIJÖIDEN KUULUVIIN

SANASTON ASIAKASMÄÄRÄ jatkoi vahvaa kasvuaan myös vuonna 2014. Haluamme tilittää keräämämme korvaukset mahdollisimman tehokkaasti niille tekijöille, joille ne kuuluvat. Toimintavuoden aikana tavoittelimme aktiivisesti Sanastoon kuulumattomia tekijöitä. Vuoden lopussa edustimme suoralla valtakirjalla 5209 suomalaista kirjallisuuden tekijää. Tekijäasiakkaidemme määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna lähes 31 %. Sähköinen asiakkuussopimus oli edelleen suosituin tapa liittyä Sanaston asiakkaaksi. Oikeudenhaltija-asiakkaistamme on naisia noin 52,4 % ja miehiä 47,5 %. Asiakkaistamme 0,1 % on yhteisöjä. Yli kolmannes asiakkaista on ilmoittanut kotipaikakseen Helsingin.

Laaja valtakirjapohja ja edustavuus ovat tekijänoikeusjärjestöjen toiminnan perusta. Mitä useampaa tekijää edustamme, sitä vahvempi on äänemme edistäessämme heidän asemaansa. Asiakkaiden määrän kasvaessa Sanasto edustaa tekijöitä yhä kattavammin ja pystyy myös myöntämään toimivia lupia kirjallisuuden moninaisiin käyttötilanteisiin.

ÄÄNI

Laaja edustavuus mahdollistaa myös uusien, toimivien lisensointialueiden kehittämisen.

SANASTON JÄSENJÄRJESTÖJÄ ovat Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry. Sanasto tarjoaa jäsenjärjestöilleen luontevan keskustelufoorumin kirjallisuusalaa koskeville teemoille.

Sanasto on avoin kaikille kirjallisuuden tekijöille: asiakkaaksemme voi liittyä kirjailija tai kääntäjä, joka on julkaissut ainakin yhden kirjallisen teoksen. Edustamme kirjallisuuden tekijöitä alan monelta saralta: asiakkaitamme ovat kirjailijat, kääntäjät, tietokirjailijat, oppikirjailijat ja toimittajat. Sanaston asiakkuus on tekijälle maksuton.

PALVELEMME tekijöitä monilla tavoin: keräämällä heidän puolestaan tekijänoikeuskorvauksia sellaisista teosten massakäyttötilanteista, joita tekijöiden on hankala itse hallinnoida ja tilittämällä kyseiset korvaukset mahdollisimman tehokkaasti niihin oikeutetuille, valvomal-

la tekijöiden etua, vaikuttamalla yhteiskunnallisesti sekä antamalla oikeudellista neuvontaa tekijänoikeuskysymyksissä. Järjestämme asiakkaillemme myös maksutonta tekijänoikeuskoulutusta. Vaikutamme yhteiskunnallisesti muun muassa toimimalla asiantuntijana kirjallisuuden alan tekijänoikeuskysymyksissä, antamalla lausuntoja ja pyrkimällä vaikuttamaan lainsäädäntöön tekijälle suotuisalla tavalla.

Pyrimme toiminnallamme aktiivisesti edistämään paitsi päättäjien, myös kirjallisuuden tekijöiden ja kirjallisuusalan toimijoiden ymmärrystä tekijänoikeudesta ja tekijänoikeusjärjestöjen tarkoituksesta. Tekijänoikeus suojaa luovan työn tuloksia ja mahdollistaa tekijän toimeentulon.

KORVAUSTEN TILITTÄMINEN on keskeisimpiä tehtäviämme ja tärkeimpiä tekijöille tarjoamiemme palveluita. Tilitämme korvauksia kirjallisuuden tekijöille teosten lainaamisesta yleisistä kirjastoista, kirjallisuuden käytöstä televisiossa ja radiossa, teosten käytöstä valtion erikoiskirjasto Celian omakirjalainajärjestelmässä sekä Celian myymistä oppikirjoista. Edellä mainittujen korvauslajien lisäksi Sanasto tilittää tekijöille korvauksia kirjallisuuden erilaisista jälkikäyttötilanteista, kuten kirjallisuuden julkisesta esittämisestä sekä tekstien käytöstä tapahtumamateriaaleissa ja osana uutta julkaisua. Näiden korvausten osuus Sanaston taloudesta on pieni. Kyseisillä

korvauksilla on kuitenkin tärkeä periaatteellinen merkitys: teosten käytöstä tulee maksaa korvaus ja tekijänoikeuksia kunnioittaa.

VUONNA 2014 tilitimme tekijöille tekijänoikeuskorvauksia yhteensä hieman yli 4,5 miljoonaa euroa. Suurin osa tilitetyistä korvauksista koostui lainauskorvauksista, joita tilitimme vuoden aikana yhteensä hieman yli 4 miljoonaa euroa. Summasta lähes 54 % oli vuoden 2014 lainauskorvausmäärärahaa, sillä lainauskorvaustilityksissä on päästy rytmiiin, jossa vuosittaista määrärahaa tilitetään ensimmäisen kerran vielä saman vuoden aikana.

Vuosien 2008 ja 2009 määrärahoja maksettiin vuonna 2014 viimeisen kerran. Näiden vuosien osuus koko vuoden lainauskorvaustilityksistä oli 22,6 %. Lisäksi tekijöille tilitettiin takautuvasti korvauksia vuosilta 2010-2013. Näiden vuosien osuus lainauskorvaustilityksistä oli yhteensä noin 23,4 %.

Lainauskorvauksia tilitetään tekstin tekijöille, jotka ovat rekisteröineet teoksensa Sanaston lainauskorvausjärjestelmään. Järjestelmään rekisteröityi toimintavuoden aikana 620 uutta käyttäjää. Yhteensä järjestelmään oli vuoden lopussa rekisteröitynyt 5574 kirjallisuuden tekijää.

RADIO- JA TV-KORVAUKSIA tilitimme oikeudenomistajille yhteensä noin 202 tuhatta euroa. Sanasto hallinnoi kirjallisuuden tv- ja

“

Sanasto on minulle ja lukemattomille kollegoilleni tuki ja turva monenlaisissa tekijänoikeusasioissa.

Sanaston ääni ja vaikutusvalta yhdistää meitä kirjailijoita ja kääntäjiä yli lajityyppi- ja kustantamorajojen.

”

ANNA KORTELAINE
TIETOKIRJAILIJA, TOIMITTAJA

Asiakasmäärämme kasvoi **31 %** vuoden 2014 aikana

radiokäytöstä suoritettavia tekijänoikeus-korvauksia opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän sopimuslisenssin nojalla. Korvaustuotot kasvoivat 23,75 % edellisvuoteen verrattuna.

Suurin yksittäinen kirjallisuuden käyttäjätaho on edelleen Yleisradio, joka raportoi käyttämästään kirjallisuudesta Sanastolle kuukausittain. Yleisradion ohjelmistoon kuuluu esimerkiksi kirjallisten teosten suoraa luentaa sekä teoksista tehtyjä dramatisointeja. Kerätyt käyttökorvaukset maksetaan Sanastosta tekijöille heti seuraavassa mahdollisessa tilityksessä.

Sanastolla on tilityssopimukset ruotsalaisen ALIS:n sekä virolaisen AHF:n kanssa kirjallisuuden televisio- ja radiokäyttöä koskien. Sanasto tilittää vastavuoroisuussopimuksen perusteella tekijänoikeus-korvauksia ruotsalaiselle sisarjärjestölleen ALIS:lle ruotsalaisten tekijöiden teosten käytöstä suomalaisilla radio- ja televisiokanavilla. Vuoden 2014 aikana Sanasto tilitti ALIS:lle lähes neljä tuhatta euroa ruotsalaisten tekijöiden teosten käytöstä Suomen radio- ja tv-kanavilla. ALIS tilitti Sanastolle korvauksia suomalaisten tekijöiden teosten käytöstä hieman yli 19 tuhatta euroa.

Lisäksi tilitimme vuoden aikana ensimmäistä kertaa virolaisten tekijöiden teosten käytöstä Suomessa kerättyjä korvauksia virolaiselle sisarjärjestölleen AHF:lle. AHF:lle tilitetty summa oli yhteensä noin 4 700 euroa.

SANASTO hallinnoi myös korvauksia valtion erikoiskirjasto Celian omakirjalainajärjestelmästä, jossa käyttäjän tulee itse hävittää lainaamansa teoskappale määräajan päätyttyä. Lainausoikeuden valtion erikoiskirjasto Celiaan voivat saada henkilöt, joille tavallisten kirjojen lukeminen tuottaa vaikeuksia. Vuonna 2014 tilitimme tekijöille korvauksia omakirjalainatoiminnasta yli 235 tuhatta euroa.

Keräämme lisäksi korvaukset Celian tekijänoikeuslain 17 §:n pakkolisenssin nojalla myymistä oppikirjoista. Celian oppikirjoja voivat käyttää koululaiset ja opiskelijat, joille perinteisen, painetun kirjan lukeminen on hankalaa. Tekijä on oikeutettu korvaukseen teostensa myynnistä, koska hän ei voi kieltää teostensa käyttöä pakkolisenssitilanteessa. Oppikirjakorvauksia tilitettiin vuonna 2014 hieman alle 25 tuhatta euroa.

PALVELUA KIRJALLISUUDEN KÄYTTÄJILLE

MAHDOLLISTAMME kirjallisuuden käytön monenlaisissa tilanteissa, sillä käyttäjäasiakkaidemme toimintakenttä on kokonaisuudessaan hyvin laaja. Käyttäjäasiakkaistamme suurimpia ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, Yleisradio ja valtion erikoiskirjasto Celia. Suurempien toimijoiden lisäksi Sanasto palvelee lukuisia pienempiä kirjallisuuden käyttäjätohoja.

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄ on ammattilainen, jonka tulot muodostuvat monista lähteistä: kirjoituspalkkioista, esiintymiskorvauksista, apurahastoista ja tekijänoikeuspalkkioista. Suomen kaltaisella pienellä kielialueella ja pienillä markkinoilla ainoastaan harva kirjailija saa toimeentulonsa pelkästään kirjamyynnistä. Tämän vuoksi meistä on tärkeää, että kirjallisuuden käyttöön erilaisissa yhteyksissä on olemassa toimivia lupamalleja, joiden avulla tekijä saa korvauksen teostensa hyödyntä-

misestä. Korvausten maksaminen teosten käytöstä erilaisissa tilanteissa mahdollistaa omalta osaltaan tekijän toimeentulon. Sanaston tarjoamien lupien hyödyntäminen on siis myös teko suomalaisen kirjallisuuden puolesta.

KÄYTTÄJÄLLE Sanaston tarjoamat käyttöluvat tarjoavat helpon ja kustannustehokkaan tavan käyttää kirjallisuutta luvallisesti. Keskitetty luparatkaisu onkin usein paitsi tekijän, myös käyttäjän toive.

Kirjallisten teosten käyttötilanteet koskevat usein lukuisten tekijöiden teoksia, jolloin lupien pyytäminen erikseen jokaiselta oikeudenhaltijalta on työlästä. Käyttäjän näkökulmasta on tärkeää, että lupien hankkiminen on mahdollisimman joustavaa ja että käyttökorvaukset hoituvat yksinkertaisesti. Selkeiden lupamallien avulla voidaan myös lisätä käyttäjien tekijänoikeustietämystä sekä

Korvausten maksaminen teosten käytöstä erilaisissa tilanteissa mahdollistaa omalta osaltaan **tekijän toimeentulon.**

Sanaston tarjoamien lupien hyödyntäminen on teko suomalaisen kirjallisuuden puolesta.

tietoisuutta siitä, millaisiin tilanteisiin luvat tulee hankkia.

KIRJALLISUUTTA käytetään paljon erilaisten tahojen toimesta. Sanasto tarjoaa lupia kirjallisuuden julkiseen esittämiseen edustamiensa tekijöiden osalta. Tarjoamme luvat myös tekstikatkelmien painamiseen käsiohjelmiin tai muihin tapahtumamateriaaleihin. Kerätyt korvaukset tilitetään suoraan niille tekijöille, joiden teoksia on käytetty.

Vuoden 2014 lopussa Sanasto lisäsi tarjontaansa edulliset pakettiluvat. Pakettilupien hakeminen yksinkertaistaa lupien hakuprosessia erityisesti niille käyttäjille, jotka haluavat esittää kirjallisuutta useissa tilaisuuksissa vuoden aikana. Pakettilupien toivotaan kannustavan monipuoliseen ja toistuvaan kirjallisuuden käyttöön, mikä puolestaan omalta osaltaan edistää kirjallisuuden näkyvyyttä.

MYÖNNÄMME lupia myös runojen ja tekstikatkelmien painamiseen uusiin julkaisuihin. Sanastosta saatavalla luvalla voi esimerkiksi painaa runon osaksi lastenkirjaa tai äidinkielen oppikirjaa tai proosakatkelman yrityksen kalenteriin. Kirjallisuus tarjoaa haluttua, laadukasta ja valmista sisältöä hyvin erilaisiin julkaisuihin. Toimintavuoden aikana Sanaston tarjoamia lupia hyödynsivät erityisesti oppikirjojen kustantajat.

ANALYSOIMME aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja kartoitamme mahdollisia uusia lupa-alueita kirjallisuuden käyttöön. Pyrimme jatkuvasti löytämään uusia ratkaisuja, joiden avulla voimme palvella asiakkaitamme entistäkin paremmin. Kuuntelemme asiakkailtamme saamaamme palautetta ja kehitämme lupiamme jatkuvasti palvelemaan mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita.

MITÄ MAHDOLLISTAMME?

Kirjallisuuden esittämisen julkisesti esim.
lausuntailloissa ja muissa kirjallisuustapahtumissa

Kirjallisuuden käytön kirjastoissa,
arkistoissa ja museoissa

Kirjallisuuden käytön
radiossa ja televisiossa

Kirjallisuuden lainaamisen
yleisistä kirjastoista

Kirjallisuuden sujuvan
lainaamisen näkövammaisille

Kirjallisuuden painattamisen postikortteihin ja
muihin pienpainatteisiin

Kirjallisuuden käytön uusissa julkaisuissa,
kuten oppikirjoissa

Oppikirjojen myynnin
näkövammaisille

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

TEKIJÄNOIKEUS on luovien alojen taloudellisen menestyksen perusta. Luova talous perustuu osaamisen ja luovan työn tekijöiden ammattitaidon ja potentiaalin hyödyntämiseen. Kirjallisuus ja muut luovat alat voivat tuoda Suomeen paljon kaivattua talouskasvua, työtä ja hyvinvointia. Se edellyttää kuitenkin, että luovan alan ja luovan työn tekijöiden toimintaedellytykset ovat kunnossa.

Kirjailijoiden toimeentulo koostuu monista eri lähteistä, joista tekijänoikeuskorvaukset ovat yksi keskeisimpiä tulomuotoja. Poliittisen päätöksenteon tulee turvata luovan työn tekijöille ja yrittäjille toimintaympäristö, joka kannustaa työhön ja yrittämiseen sekä mahdollistaa niillä elämisen. Tämän vuoksi on tärkeää, että tekijänoikeuslain edellyttämä oikeus kohtuulliseen korvaukseen teosten hyödyntämisestä toteutuu.

Uutta kulttuuria ei synny ilman toimeentuloa. Toiminnallamme pyrimme siihen, että kotimainen ja kansainvälinen tekijänoikeuslainsäädäntö suojaa kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia, edistää Suomessa

julkaistun kirjallisuuden yleisiä edellytyksiä ja tukee luovaa työtä. Pyrimme vaikuttamaan tekijänoikeuksista käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä lainsäädäntöön kirjallisuuden tekijöille suotuisalla tavalla. Tavoitteenamme on tekijänoikeus, joka takaa tekijälle mahdollisuuden päättää teoksensa käytöstä ja saada siitä asianmukainen korvaus. Kirjallisuuden alalla tekijänoikeudet ovat erityisen tärkeitä siksi, että monelle kirjallisuuden tekijälle tekijänoikeuskorvaukset ovat ainoaa varsinaista tuloa. Tekijänoikeuksien suojaamat sisällöt mahdollistavat myös uusien innovaatioiden kaupallisen hyödyntämisen.

**Tekijänoikeuksien
kunnioittaminen mahdollistaa
tekijän keskittymisen
työhönsä eli uusien
sisältöjen luomiseen.**

“

Sanastos verksamhet blir **allt viktigare**.
Det märks att arbetet har betydelse,
inte minst för att **frågor om upphovsrätten**
tas fram i allt fler sammanhang.

Det handlar ju om ett område som måste bevakas konstant
i takt med att mediefältet utvecklas och byter skepnad.

”

PETER SANDSTRÖM
kirjailija

SEURAAMME aktiivisesti tekijänoikeuslainsäädännön kehitystä sekä kotimaassa että kansainvälisesti ja työskentelemme kirjallisuuden tekijöiden tekijänoikeuksien kehittämiseksi. Teemme paljon yhteistyötä jäsenjärjestöjemme kanssa, sekä päivittäisen toiminnan puitteissa että erilaisten projektien ja hankkeiden myötä. Teemme tiiviisti yhteistyötä myös pohjoismaisten sisarjärjestöjemme kanssa.

Tekijänoikeuksia koskeva lainsäädäntö tulee enenevässä määrin Euroopan unionin tasolta. EU:ssa ajankohtaisia aiheita toimintavuoden aikana olivat tekijänoikeuksien uudistushankkeet, sisältöjen rajat ylittävä verkkojakelu ja tekijänoikeusjärjestöjen toimintaan vaikuttavan kollektiivihallintodirektiivin antaminen.

TYÖSKENTELEMME tiiviisti myös muiden Suomessa toimivien tekijänoikeus- ja kulttuurialan järjestöjen kanssa. Sanaston ja kirjallisuuden kustantajien välistä yhteistyötä on myös tiivistetty viime vuosien aikana.

Kirjallisuuden tekijänoikeuksien vah-

vistaminen on digitaalisen kehityksen myötä välttämätöntä ja tärkeää. Yhteistyö, tiedon jakaminen ja jaettujen tavoitteiden puolesta työskenteleminen ovat avainasemassa tekijänoikeuksien edistämisessä. Olemme olleet jäsenenä myös Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:ssä vuodesta 2011.

SANASTO on aktiivisesti mukana luovan alan LYHTY-yhteistyöprojektissa. Luovan alan tekijät ja yrittäjät LYHTY on maamme laajin luovaa alaa edustava yhteistyöhanke. Vuonna 2014 siinä oli mukana 15 luovan alan tekijöitä, yrittäjiä ja yhtiöitä edustavaa järjestöä. Sanaston toiminnanjohtaja Anne Salomaa toimi vuonna 2014 Lyhdyn puheenjohtajana. LYHTY toimii aktiivisesti kotimaisen luovan alan toimintaedellytysten kehittämiseksi. Toiminnan pääpainopisteenä on seurata ja vaikuttaa tekijänoikeussäädösten kehitykseen Suomessa ja EU-tasolla.

Kärkiteemoina oli vuonna löytää nykyistä pehmeämpiä ja tehokkaampia keinoja piratismin torjuntaan. Vuoden aikana saatiin

ratkaisu yksityisen kopioinnin hyvitysmaksuun, joka siirtyi budjettirahoitteiseksi. Kuluneen vuoden aikana tekijänoikeudet puhuttivat paljon myös Järkeä tekijänoikeuslakiin -kansalaisaloitteen tiimoilta.

OSALLA suomalaisista ammattimaisista kirjallisuuden tekijöistä on työhönsä liittyvää yritystoimintaa. Tekijän tulisi voida ohjata tekijänoikeusjärjestöltä saamansa henkilökohtaiset korvaukset määräysvallassaan olevan yhtiön elinkeinotuloksi. Tällä hetkellä tekijänoikeuskorvaukset ovat tekijän ansiotuloa, eikä tulouttaminen tekijän omalle yhtiölle ole mahdollista.

Korvausten maksaminen tekijän omistamalle yritykselle mahdollistaisi investoinnit ja yritystoiminnan laajentamisen. Verokäytännön muuttaminen myös vauhdittaisi luovan alan kasvua ja loisi maahamme uutta työtä sekä kirjallisuusalalle lisää ammattimaista toimintaa, kasvua ja kilpailukykyä. Kulttuuriyrittäjyyden ja luovien alojen työpaikkojen syntyminen on koko yhteiskunnan etu.

LAINAUSKORVAUS on tekijänoikeuskorvaus, jota maksetaan tekijälle korvauksena siitä, että yleisö saa lainata hänen teoksiaan kirjastosta maksutta. Sanasto tilittää korvaukset kirjallisuuden tekijöille, Kopiosto kuvan ja Teosto musiikin tekijöille. Tilitykset perustuvat lainauskorvausta hallinnoivien järjestöjen yhdessä hankkimaan otantaan lainauksista. Otanta kattaa noin neljäsosan koko maan lainoista. Tekijän saaman korvauksen määrä riippuu hänen teostensa lainamääristä.

Suomessa lainauskorvauksiin budjetoitu määräraha on ollut vuosikausia huomattavasti pienempi kuin muissa Pohjoismaissa, vaikka lainamäärämme ovat muita maita selvästi korkeammat. Esimerkiksi Tanskassa määräraha on 22 miljoonaa euroa vuodessa – merkittävästi enemmän kuin Suomessa. Muissa Pohjoismaissa lainauskorvaukset ovat olleet käytössä 1900-luvun puolivälistä asti, mutta Suomessa vasta vuodesta 2007.

SANASTON vuonna 2011 käynnistämä Kirja elää –kampanja on pyrkinyt saamaan lainaus-

korvauksiin varattua määrärahaa korotettua pohjoismaiselle tasolle sekä tuomaan opetus- ja tutkimuskirjastot mukaan lainauskorvauksen piiriin. Kampanjaa jatkettiin aktiivisesti vuonna 2014 suorilla päättäjätapaamisilla ja muulla vaikuttamistyöllä. Huhtikuussa kulttuuriministeri vaihtui, kun Vasemmistoliitto jätti hallituksen ja Pia Viitanen (sd) tuli kulttuuri- ja asuntonimestriksi.

Vuoden aikana lainauskorvauksista jätettiin kaksi kirjallista kysymystä. Kirjallinen kysymys on valtiopäivätoimi, jolla yksittäinen tai useampi kansanedustaja yhdessä voi pyytää ministereiltä lisätietoa hallituksen toimista.

Kansanedustaja Tuomo Puumala (kesk) jätti toukokuussa kulttuuriministeri Viitasen vastattavaksi kirjallisen kysymyksen (KK 415/2014 vp) koskien lainauskorvausten korottamista. Syyskuussa kansanedustaja Sari Sarkomaa (kok) jättämän kirjallisen kysymyksen (KK 713/2014 vp) allekirjoitti vähintään yksi edustaja kaikista eduskuntapuolueista.

EDUSKUNTA on ottanut Suomen vallitsevaan tilanteeseen kantaa useaan otteeseen todeten

nykytilan kohtelevan kirjallisuuden tekijöitä eriarvoisesti. Myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta piti syksyn 2014 mietinnössään VaVM 37/2014 tärkeänä, että lainauskorvausten tasoa pyritään edelleen nostamaan ja että lainauskorvauksen laajentamiseen tutkimus- ja opetuskirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen löydetään keinot tiukasta taloustilanteesta huolimatta.

Lainauskorvaukset olivat näkyvästi esillä myös tulevaisuusvaliokunnan syksyisessä lausunnossa vuoden 2015 talousarviosta (TuVL 3/2014). Valiokunta painotti lausunnossaan erityisesti, että tekijöiden omaisuuden suojan ja yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi oikeus lainauskorvaukseen tulee laajentaa koskemaan myös opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuvaa lainaamista.

Kirjasto on Suomen suosituin
kulttuuripalvelu.
Lainauskorvaus
on nimensä mukaisesti
korvaus tekijälle hänen
teostensa ilmaisesta
lainaamisesta.

LAINAUSKORVAUKSET POHJOISMAISSA V. 2015

	LAINOJA VUODESSA	MÄÄRÄRAHA/V €	MAKSETTU VUODESTA
TANSKA	75 MILJ.	22,0 MILJ.	1946
RUOTSI	90 MILJ.	15,0 MILJ.	1954
NORJA	40 MILJ.	12,5 MILJ.	1947
SUOMI	95 MILJ.	8,2 MILJ.	2007

Suomen vuosittainen lainamäärä koostuu yleisten kirjastojen kirjalainoista (n. 71 milj.), musiikin lainoista (n. 6 milj.) sekä korvauksen ulkopuolella olevien opetus- ja tutkimuskirjastojen lainoista (n. 18 milj.). Muissa Pohjoismaissa opetus- ja tutkimuskirjastot ovat pääsääntöisesti mukana lainaluvuissa ja korvauksen piirissä. Pohjoismaiden lainauskorvausjärjestelmissä on

eroja: Suomessa lainauskorvaus on puhtaasti tekijänoikeudellinen ja perustuu lainamääriin. Ruotsissa määräraha sisältää sekä harkinnanvaraisia tukia että lainakertojen perusteella maksettavat korvaukset. Tanskassa lainauskorvaukset maksetaan saataville saattamisen perusteella, eli kirjastoihin hankittavien kirjojen sivumäärien mukaan.

LUE LISÄÄ:
KIRJAELÄÄ.FI

Lainauskorvaus on tekijänoikeuskorvaus, jonka tulee myös kompensoida tekijälle lainaamisesta aiheutuvaa tulonmenetystä. Tällä hetkellä lainauskorvausta maksetaan ainoastaan yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta. Tekijän oikeus korvaukseen teostensa lainaamisesta tulee ulottaa viipymättä myös opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen. Laadukas suomalainen kirjallisuus kaikissa muodoissaan on kirjastolaitoksen sisältö ja perusta. Kaikki kirjallisuuden tekijät ansaitsevat asianmukaisen korvauksen lainaamisesta.

TYÖMME tuotti tulosta, kun hallitus ehdotti lisätalousarviossa lainauskorvauksiin yli neljän miljoonan euron korotusta vuodelle 2015. Tämä tarkoittaa, että Suomen lainauskorvausmääräraha kaksinkertaistuu yli kahdeksaan miljoonaan euroon vuonna 2015. Vaikka korotus on tuntuva ja tarvittu, on eduskunnan useasti edellyttämään pohjoismaiseen tasoon vielä matkaa. Tämän johdosta kulttuuri- ja

asuntoministeri Viitanen kutsui lokakuussa 2014 Sanaston kanssa kaikkien eduskuntapuolueiden edustajat ratkaisemaan yhdessä, miten lainauskorvaukset seuraavan hallituskauden aikana saadaan nostettua eduskunnan tahdon mukaisesti muiden Pohjoismaiden tasolle. Sanastoa työryhmässä edustivat puheenjohtaja Virpi Hämeen-Anttila ja toiminnanjohtaja Anne Salomaa.

Työryhmän työskentelyn lopputuloksena kaikkien eduskuntapuolueiden edustajat allekirjoittivat julkilausuman, jossa vaaditaan lainauskorvauksen tason nostamista. Julkilausuman tavoitteena on nostaa lainauskorvauksen tasoa asteittain niin, että vuoden 2018 talousarviossa lainauskorvaus yleisistä kirjastoista sekä tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista olisi kaikkiaan noin 14,2 miljoonaa euroa. Lisäksi teosten lainaaminen tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tulisi työryhmän mukaan sisällyttää mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin.

LAUSUNNOT VUONNA 2014

- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekijänoikeuslain muuttamiseksi (17.1.2014)
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekijänoikeuden luovutuksen koh-
tuullistamissäännöksestä (9.4.2014)
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esityk-
seksi koskien televisio-ohjelmien verkkotal-
lennuspalveluita koskevaa sopimuslisenssi-
säännöstä (9.5.2014)
- Lausunto eduskunnan sivistysvaliokun-
nalle vuoden 2015 talousarvioesityksestä
(7.10.2014)
- Lausunto eduskunnan tulevaisuusva-
liokunnalle lainauskorvausten määrära-
hoista sekä opetus- ja tutkimuskirjastojen
saattamisesta lainauskorvauksen piiriin
(14.10.2014)
- Lausunto eduskunnan valtiovarainvalio-
kunnan sivistys- ja tiedejaostolle lainaus-
korvauksen määrärahoista (22.10.2014)
- Lausunto luonnoksesta hallituksen esityk-
seksi koskien tekijänoikeuslain 25 i ja 47 §
muuttamista (22.10.2014)

Lausuntomme löytyvät kokonaisuudes-
saan osoitteesta sanasto.fi/lausunnot.

LUE LISÄÄ:
KIRJAELÄÄ.FI

SANASTON HALLINTO

JÄSENET. Ylintä päätösvaltaa Sanastossa käyttävät yhdistyksen jäsenet kaksi kertaa vuodessa kokoontuvassa yhdistyksen kokouksessa. Sanaston varsinaiseksi jäseneksi voi liittyä valtakunnallinen yhdistys, jonka jäsenistön muodostavat kirjailijat, kääntäjät, toimittajat, arvostelijat tai muut kirjoittajat ja jonka tehtäviin kuuluu valvoa näiden oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuslainsäädännössä mainittuja oikeuksia. Sanaston jäsenten vuotuinen jäsenmaksu on 500 euroa.

Toimintavuoden aikana Sanaston jäsenistössä ei tapahtunut muutoksia. Sanaston jäsenistö koostuu edelleen yhdistyksen perustajajäsenistä, joita ovat Finlands svenska författarreförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry.

YHDISTYKSEN KOKOUKSET. Sanaston sääntöjen mukaan kevätkokous pidetään toukokuussa

ja syyskokous marraskuussa. Sanaston sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 7.5.2014. Kokouksessa olivat edustettuina kaikki Sanaston jäsenjärjestöt Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:tä lukuunottamatta. Kokouksessa hyväksyttiin yhdistyksen edellisvuoden toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastajien lausunto. Kevätkokous antoi myös vastuuvapautuksen yhdistyksen hallitukselle sekä toiminnanjohtajalle.

Yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous pidettiin 14.11.2013. Kokouksessa olivat edustettuina kaikki Sanaston jäsenjärjestöt. Syyskokous hyväksyi yhdistyksen toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä valitsi hallituksen vuodelle 2014. Syyskokous teki myös päätöksen vuonna 2015 European Writers' Councilille tehtävästä 10 000 euron lahjoituksesta.

HALLITUS. Sanaston yleistä toimintaa ohjaa yhdistyksen hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja sekä yhdistyksen sääntöjen mukaan 4–8

muuta varsinaista jäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen. Hallitus hoitaa Sanaston asioita yhdistyksen sääntöjen ja yhdistyksen kokouksen päätösten mukaisesti sekä valvoo yhdistyksen toimintaa. Hallitus kokoontui vuoden 2014 aikana seitsemän kertaa. Sanaston toiminnanjohtaja toimii hallituksen sihteerinä.

Hallitus esittää yhdistyksen kokoukselle toiminta- ja taloussuunnitelmat, päättää yhdistyksen uusien jäsenten hyväksymisestä ja niiden liittymismaksuista, edustaa yhdistystä, hoitaa yhdistyksen suhteita jäseniin, hoitaa yhdistyksen omaisuutta ja vastaa sen taloudesta. Hallitus myös ottaa ja tarvittaessa erottaa yhdistyksen toiminnanjohtajan ja sen muun henkilökunnan.

Vuonna 2014 Sanaston hallituksen puheenjohtajana toimi kirjailija Virpi Hämeen-Anttila (Suomen Kirjailijaliitto ry). Puheenjohtajalla ei ole varajäsentä. Hallitus valitsee vuoden ensimmäisessä kokouksessaan keskuudestaan varapuheenjohtajan. Vuonna 2014 varapuheenjohtajana toimi suomentaja Jaakko Kankaanpää (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

ry). Kankaanpään henkilökohtainen varajäsen Sanaston hallituksessa oli kertomusvuonna suomentaja Laura Jänisniemi.

Hallituksen muina jäseninä toimivat vuonna 2014 professori Pirjo Hiidenmaa (Suomen tietokirjailijat ry, varajäsen tietokirjailija Jari Koskinen), kirjailija Marianne Backlén (Finlands svenska författareförening rf, varajäsen kirjailija Mårten Westö), toiminnanjohtaja Suvi Oinonen (Suomen Kirjailijaliitto ry, varajäsen lakimies Sonia Meltti) ja toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Pietiäinen (Suomen tietokirjailijat ry, varajäsen lakimies Anna Kallio).

TYÖRYHMÄT. Sanaston hallitus voi asettaa työskentelynsä tueksi väliaikaisia työryhmiä. Vuonna 2014 Sanastossa toimi neljä työryhmää.

Politiikkatyöryhmä suunnittelee ja kehittää Sanastossa tehtävää vaikuttamistyötä. Työryhmän jäseninä toimivat vuonna 2014 Karola Baran (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry), Christian Brandt (Finlands svenska författareförening rf), Suvi Oinonen (Suomen Kirjailijaliitto ry), Anne Rutanen (Suomen tieto-

kirjailijat ry, sekä Sanaston edustajina Virpi Hämeen-Anttila, Anne Salomaa ja Anna Storm. Työryhmä kokoontui toimintavuoden aikana kolme kertaa.

Strategiatyöryhmän tehtävänä oli valmista Sanastolle strategia vuosille 2014–2017 ja keskustella Sanaston ja jäsenjärjestöjen työnjakoon liittyvistä asioista. Strategiatyöryhmä teki yhdistyksen hallitukselle esityksen Sanaston arvoiksi, missioksi ja visioksi. Työryhmän jäseninä toimivat vuonna 2014 Merete Jensen (Finlands svenska författareförening rf), Jaakko Kankaanpää (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry), Markku Löytönen (Suomen tietokirjailijat ry), Suvi Oinonen (Suomen Kirjailijaliitto ry) sekä Sanaston edustajina Virpi Hämeen-Anttila, Anne Salomaa ja Anna Storm. Työryhmä kokoontui vuoden 2014 aikana kaksi kertaa.

Tekijänoikeustyöryhmä keskustelee erilaisista tekijänoikeuskysymyksistä ja sopimuskäytännöistä. Työryhmä tekee myös päätökset Sanaston lupa-alueista ja lupaehdoista. Työryhmän jäseninä toimivat vuonna 2014 Karola Baran (Suomen kääntäjien ja tulkkien

liitto ry), Anna Kallio (Suomen tietokirjailijat ry), Laura Lahdensuu (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry), Sonia Meltti (Suomen Kirjailijaliitto ry), Christian Brandt (Finlands svenska författareförening rf) sekä Sanaston edustajina Virpi Hämeen-Anttila, Juha Pihlajaniemi ja Anne Salomaa. Työryhmä kokoontui toimintavuoden aikana 6 kertaa.

Viestintätyöryhmän toiminnan tavoitteena on parantaa järjestöjen välistä tiedonkulkua ja koordinoita operatiivisen viestinnän toteutusta. Työryhmän jäseninä toimivat vuonna 2014 Merete Jensen (Finlands svenska författareförening rf), Maarit Laitinen (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry), Linda Lappalainen (Suomen tietokirjailijat ry), Jaana Tamminen (Suomen Kirjailijaliitto ry) sekä Sanaston edustajina Pentti Nieminen ja Anna Storm. Työryhmä kokoontui vuoden aikana yhden kerran.

PALKKIOKÄYTÄNNÖT. Sanaston puheenjohtajan vuosipalkkio on 6000 euroa. Vuosipalkkion lisäksi puheenjohtajalle ei makseta

muita palkkioita. Hallituksen muiden jäsenten kokouspalkkio on 110 euroa/kokous, ja varapuheenjohtajan kokouspalkkio on 330 euroa niiltä kokouksilta, joissa hän toimii puheenjohtajana.

Sanaston työryhmien kokouksista maksetaan osallistujille 80 euron palkkio virka-ajalla tapahtuvista kokouksista. Virka-ajan ulkopuolella palkkio on 120 euroa/kokous. Kyseisiä palkkioita ei makseta Sanaston tai Sanaston jäsenjärjestöjen työntekijöille.

HENKILÖSTÖ. Toiminnanjohtaja johtaa Sanaston toimistoa ja toimii henkilökunnan esimiehenä. Sanaston vakituiseen henkilökuntaan kuuluivat vuonna 2014 toiminnanjohtaja Anne Salomaa, viestintäpäällikkö Anna Storm, lakimies Juha Pihlajaniemi, tilityssuunnittelija Pentti Nieminen, tilitysvalmistelijat Tuomo Nuorluoto, Tiina Ventelä ja Salla Sundberg (perhevapaalla) sekä osa-aikaisena viestintäassistenttina Sonja Ulma.

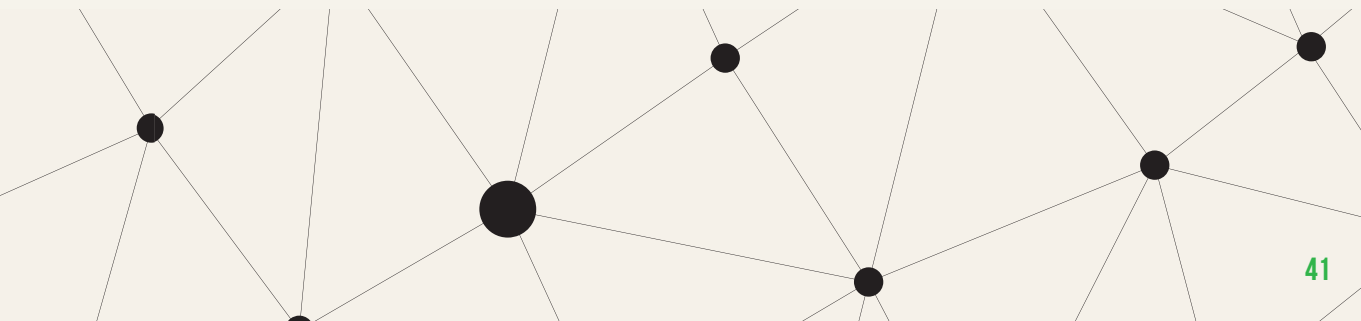
Motivoitunut ja asiantunteva henkilökunta on avainasemassa Sanaston toiminnassa. Työhyvinvointi ja henkilöstön osaamisen pitkä-

järnteinen kehittäminen on Sanastolle tärkeää. Henkilökunnan hyvinvoinnista huolehdittiin toimintavuoden aikana mm. säännöllisten virkistyspäivien ja koulutuksen avulla.

TALOUS JA TILINTARKASTUS. Läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja hyvän hallinnon turvaamiseksi Sanaston kirjanpito hoidetaan ulkoisessa tilitoimistossa.

Yhdistyksen sääntöjen mukaan sekä yhdistyksen varsinaisen tilintarkastajan että varatilintarkastajan tulee olla Keskuskaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT). Tilintarkastajat valitsee yhdistyksen syyskokous Sanaston hallituksen ehdotuksesta. Toimintavuonna 2014 vastuullisena tilintarkastajana toimi aiempien vuosien tapaan KHT Minna Riihimäki ja varatilintarkastajana KHT Heidi Vierros tilintarkastusyhteisö KPMG:stä.

TILITYKSET. Sanaston noudattamat tilitysperiaatteet on määritelty yhdistyksen hallituksen vahvistamissa tilityssäännöissä, jotka ovat jatkuvasti näkyvissä Sanaston verkkosivuilla.

Vuonna 2014 Sanasto tilitti tekijänoikeuskorvauksia kirjallisuuden tekijöille neljä kertaa. Vuosittain päätettävän tilitysaikataulun vahvistaa Sanaston hallitus. Pienin tekijälle tilitettävä korvaus on 10 euroa. Eri korvauslajeista kertyneet korvaukset kumuloituvat yhteen kolmen vuoden ajan. Mikäli kertyneet korvaukset ylittävät tilitysrajan kolmen vuoden kuluessa, suoritetaan korvaus tekijälle seuraavan tilityksen yhteydessä. Vuonna 2014 vanhentuneista korvausvaroista (sekä määrärahasta että kuluvarauksesta) jäljellä olevat osuudet maksettiin tekijöille lisätilityksinä vuoden viimeisessä tilityksessä.

Sanasto julkaisee tilitysten yhteydessä tilastotietoa maksetuista korvauksista. Tilityskohtaiset tilastot ovat nähtävänä Sanaston verkkosivuilla osoitteessa sanasto.fi/tilastot.

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSRAHASTO.

Sanaston alaisuudessa on toiminut vuodesta 2010 Kirjallisuuden tekijänoikeusrahasto, jonka

tarkoituksena on edistää, valvoa, hallinnoida ja tukea kirjallisuuden alan tekijänoikeuksien toteutumista Suomessa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi rahasto voi järjestää koulutusta sekä suorittaa tekijänoikeuksien toteutumista koskevaa valvontaa, tuki-, hallinnointi ja tiedotustoimintaa. Rahasto voi ottaa vastaan lahjoituksia, avustuksia ja testamentteja. Rahaston varojen kartuttamisesta päättää Sanaston yhdistyksen kokous. Rahaston varojen käytöstä päättää Sanaston hallitus. Sanasto hoitaa rahaston taloutta muun varainhoitonsa yhteydessä.

Toimintavuoden 2014 aikana Kirjallisuuden tekijänoikeusrahaston varoilla tuettiin European Writers' Councilin toimintaa 10.000 euron suuruisella toiminta-avustuksella. Rahastosta rahoitettiin myös Sanaston jäsenmaksut Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksessa ja Luovan alan tekijät ja yrittäjät - LYHTY-projektissa.

JÄSENYTYDET. Sanasto on jäsen seuraavissa organisaatioissa:

Bibliofilien Seura ry
CISAC
European Writers' Council EWC
Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY
Pro Lastenkirjallisuus - Pro Barnlitteraturen
Suomen Kirjastoseura ry
Suomen tekijänoikeudellinen yhdistys ry
Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

EDUSTUKSET VUONNA 2014

European Writers' Council EWC
Copyright Working Group:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY
Johtoryhmä:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa (pj)
viestintäpäällikkö Anna Storm

EU-työryhmä:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa
Hyvitysmaksutyöryhmä:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa
Lausuntotyöryhmä:
lakimies Juha Pihlajaniemi
Tulevaisuustyöryhmä:
lakimies Juha Pihlajaniemi
Viestintätyöryhmä:
viestintäpäällikkö Anna Storm (pj)

Opetus- ja kulttuuriministeriö:
Tekijänoikeusneuvosto:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa
Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta:
toiminnanjohtaja Anne Salomaa

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvonta-
keskus ry:
Hallitus:
lakimies Juha Pihlajaniemi

TILINTARKASTUSKERTOMUS

SANASTO RY, SANASTO RF:N JÄSENILLE

Olemme tilintarkastaneet Sanasto ry, Sanasto rf:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.2014. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

HALLITUKSEN VASTUU

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että se antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä olennaista virheellisyyttä, ja siitä, ovatko hallituksen jäsenet tai toiminnanjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan, taikka rikkoneet yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen sisältyvistä luvuista ja niistä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai

virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhdistyksessä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhdistyksen sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

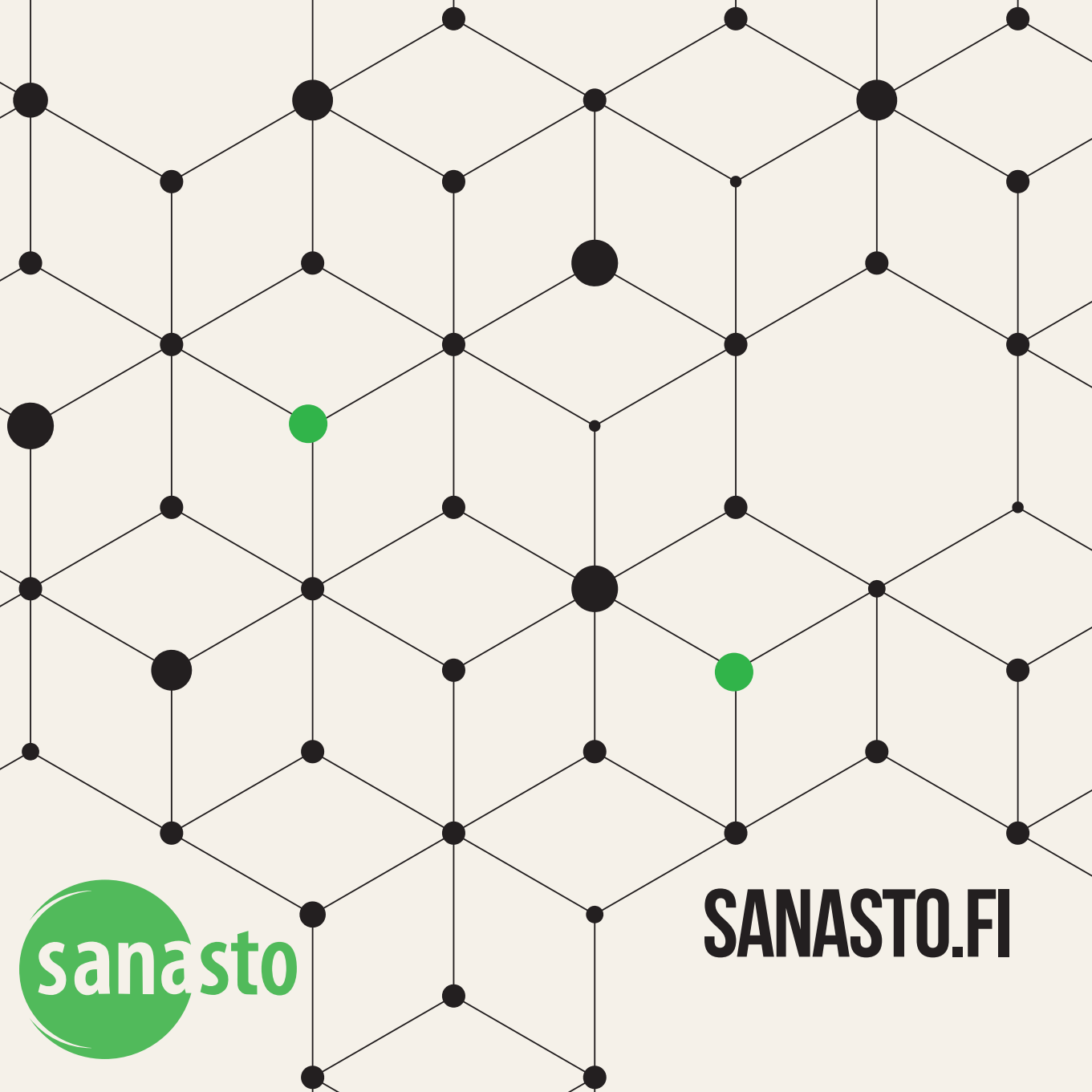
Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

LAUSUNTO

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 14. huhtikuuta 2014
KPMG OY AB

Minna Riihimäki
KHT

SANASTO.FI